gemeente lingewaard

Kadernota 2024

Investeren in de kracht van de Lingewaardse samenleving

6 juni 2023

www.lingewaard.nl

Aanbiedingsbrief

Beste leden van de raad,

Met genoegen bieden we u hierbij de kadernota 2024 aan. Deze kadernota is een belangrijke stap voor het realiseren van de ambities uit het coalitieakkoord “Samen kunnen we veel aan". In de begroting 2024 willen we de randvoorwaarden creëren om te kunnen investeren in de kracht van de Lingewaardse samenleving. We zorgen ervoor dat de buitenruimte waar onze inwoners in leven ook de komende decennia op het huidige kwaliteitsniveau blijft. We willen voldoende financiële ruimte creëren zodat we door kunnen gaan met het op peil houden van de kwaliteit van de scholen waar onze kinderen zich ontwikkelen.

We vinden het belangrijk dat onze kernen leefbaar blijven voor de huidige en toekomstige generaties. Dat het in elke kern fijn leven is. Een leefomgeving waar inwoners zich verbonden voelen met de kern, andere inwoners kunnen ontmoeten en waar nodig voor elkaar kunnen zorgen. Dit vraagt om een omgeving met voldoende voorzieningen. We investeren daarom de komende jaren stevig in verschillende (nieuwe) culturele accommodaties en sportaccommodaties. We zorgen er hierdoor voor dat in de kernen voldoende ruimte is voor ontmoeten, ontspannen, sporten en bewegen.

Om deze investeringen in de samenleving te kunnen financieren, hebben we een set aan dekkingsmaatregelen opgesteld. Hierbij kiezen we er bewust voor om géén ingrepen te doen in onze sociale voorzieningen en lokale subsidies. De investeringen zorgen voor een positieve impuls in de leefomgeving van al onze inwoners. We vinden het daarom passend om de OZB beperkt, met 1,5% per jaar, te verhogen naast de reguliere prijsindexatie. Daarnaast stellen we voor om de reservepositie van de gemeente aan te passen ter dekking van de investeringen. Zonder dat we onverantwoord risico lopen kunnen we deze positie aanpassen. We blijven in staat om toekomstige verplichtingen en risico's af te dekken.

Met deze kadernota laten we zien dat we samen veel aan kunnen en dat we ons elke dag weer inzetten om te zorgen dat het mooi leven is in Lingewaard!

Lingewaard, 6 juni 2023

Burgemeester en wethouders

Inhoudsopgave

Inleiding....4

Huidige financiële situatie....5

Ontwikkelingen bestaand beleid....6

Ontwikkelingen nieuw beleid....9

Dekkingsmaatregelen....11

Nieuw saldo meerjarenbegroting....13

Stelpost loon- en prijsontwikkeling....14

Inleiding

In 2022 zijn we deze bestuursperiode gestart met het coalitieakkoord 'Samen kunnen we veel aan'. Het akkoord is gebaseerd op vier uitgangspunten: gezonde gemeentelijke financiën, meer en vaker kijken naar het doel in plaats van de regel, een sterke sociale basis en een goede verbinding tussen overheid en inwoners.

We zijn de afgelopen periode geconfronteerd met lastige maatschappelijke vraagstukken. Denk daarbij aan de opvang van Oekraïense vluchtelingen, de extra taakstelling statushouders, stijgende prijzen en inflatie, de druk op onze woningbouw en een krappe arbeidsmarkt.

Op begrotingsbasis zien we aan de kostenkant dat onze uitgaven door prijsstijgingen toenemen en we zien extra taken naar ons toekomen. Aan de inkomstenkant is op de middellange termijn veel onzekerheid vanuit de bijdragen vanuit het Rijk.

In dat krachtenveld en binnen die onzekerheden vinden we het echter noodzakelijk dat we blijven investeren in de Lingewaardse samenleving. Om ruimte te maken voor investeringen maken we een aantal keuzes in deze kadernota. Keuzes die soms pijn doen (extra lasten) en soms onze risico's doen toenemen. We zijn van mening dat deze pijn en risico's tot een minimum beperkt blijven en verantwoord zijn. We blijven investeren in sport- en cultuurvoorzieningen, we blijven ons maatschappelijk middenveld ondersteunen en we houden de kwaliteit van de leefomgeving op een hoog niveau.

Extra punt van aandacht is de onzekerheid in de overheidsfinanciën. Er ontbreekt een helder financieel langetermijnperspectief van het Rijk na 2026. De opschalingskorting is slechts bevroren gedurende de jaren 2022-2025. Hoewel het kabinet extra geld ter beschikking heeft gesteld voor het jaar 2026, vervalt met ingang van dit jaar ook de zogenaamde ‘samen trap op, samen trap af systematiek’. Dit betekent dat alleen het accres van de loon- en prijsontwikkeling wordt toegekend.

We vinden het van belang dat we een scherp signaal afgeven naar het Rijk over het onzekere financiële perspectief. Zodoende benoemen we de opschalingskorting ook als aparte post in onze begroting en nemen vooralsnog geen beheersmaatregelen om het effect van de opschalingskorting in 2027 op te vangen. Onze insteek is dat deze opschalingskorting de komende jaren van tafel moet. We zullen actief regionaal en landelijk lobbyen voor een gezond financieel perspectief voor de gemeente.

Dit betekent echter ook dat we geen meerjarig sluitende begroting gaan opstellen. De jaren 2026 en 2027 laten een aanzienlijk tekort zien. Gezien de grote financiële onzekerheden met betrekking tot de ontwikkeling van het gemeentefonds doen we een pas op de plaats met verdere ombuigingen. Voordat we mogelijk tornen aan het voorzieningenniveau van onze gemeente wachten we ontwikkelingen in het komende jaar af.

Leeswijzer

De kadernota vormt samen met de meicirculaire, de structurele doorwerking vanuit de 1e Tussentijdse Rapportage 2023, de actualisatie van bestaand beleid en de doorwerking vanuit het coalitieakkoord (nieuw beleid), de basis voor de nog op te stellen Begroting 2024. In deze nota staan de uitgangspunten en richtinggevende uitspraken voor de Begroting 2024.

De kadernota is opgebouwd vanuit de actualisatie van het bestaand beleid, nieuw beleid (ambities uit het coalitieakkoord), dekkingsmaatregelen en de stelpost loon- en prijsontwikkeling.

Huidige financiële situatie

Onderstaand geven we u een overzicht van het actuele meerjarenperspectief op hoofdlijnen. We hebben daarbij gebruik gemaakt van de informatie die medio mei 2023 beschikbaar was.

MEERJARENBEGROTING 2023-2027	2023	2024	2025	2026	2027
Begroting 2023	115.000	-769.000	-763.000	-935.000	-1.714.000
* amendement rekenkamercommissie	-22.000	-22.000	-22.000	-22.000	-22.000
* amendement cultuur- en sportcoaches	-35.000	-35.000			
* septembercirculaire 2022	339.000	939.000	968.000	1.082.000	1.082.000
* decembercirculaire 2022	299.000	236.000	247.000	240.000	221.000
Saldo MJB	**696.000**	**349.000**	**430.000**	**365.000**	**-433.000**
* donatie aardbeving Turkije/Syrië	-47.000				
* 1e tussentijdse rapportage 2023	-933.000	83.600	19.900	19.900	19.900
Saldo MJB	**-284.000**	**432.600**	**449.900**	**384.900**	**-413.100**
* opschalingskorting				-1.373.000	-1.373.000
Saldo MJB	**-284.000**	**432.600**	**449.900**	**-988.100**	**-1.786.100**

In 2024 en 2025 is sprake van een positief saldo, grotendeels veroorzaakt door het niet doorvoeren van de opschalingskorting tot 2026. Vanaf 2026 heeft dat een negatief effect op het saldo meerjarenbegroting van € 1,4 miljoen. Het beginsaldo van de jaarschijf 2027 wordt beïnvloed door de kapitaallasten van investeringen waarmee uw raad in eerdere jaren al heeft ingestemd.
Via het amendement met betrekking tot cultuur- en sportcoaches is door uw raad alleen voor 2023 budget beschikbaar gesteld. Met deze middelen heeft Clink in maart en april cultuurcoaches kunnen aanstellen. Wanneer de incidentele middelen in 2024 wegvallen, heeft dit direct gevolgen voor het werkgeverschap rondom de nieuw aangestelde cultuurcoaches. We nemen daarom ook voor 2024 incidentele middelen op. Hiermee kunnen we een gedegen evaluatie doen eind 2023 om te bezien of de middelen voor de sport- en cultuurcoaches structureel doorgevoerd moeten worden.

Zoals vermeld in het coalitieakkoord hanteren we als uitgangspunt het voeren van een gezond financieel beleid, zodat we een sluitende meerjarenbegroting kunnen presenteren. Bij de ‘Inleiding’ hebben we aangegeven dat een helder financieel langetermijnperspectief van het Rijk na 2026 helaas ontbreekt.

De uitkomsten van de meicirculaire hebben we bij de totstandkoming van deze kadernota niet mee kunnen nemen, maar dienen in samenhang met bovenstaand meerjarenperspectief te worden bezien.

Ontwikkelingen bestaand beleid

In de Aanbiedingsbrief bij deze kadernota gaven we al aan, dat we ervoor zorgen dat de buitenruimte waar onze inwoners in leven ook de komende decennia op het huidige kwaliteitsniveau blijft. We willen voldoende financiële ruimte creëren zodat we door kunnen gaan met het op peil houden van de kwaliteit van de scholen waar onze kinderen zich ontwikkelen. In dit hoofdstuk brengen we in beeld wat er nodig is om te komen tot toekomstbestendige voorzieningen voor wegen, gebouwen en buitensportaccommodaties, hoe we verder uitvoering geven aan het gemeentelijk mobiliteitsplan en wat er extra nodig is om het bestaande integraal huisvestingsplan onderwijs te kunnen uitvoeren. Nu de definitieve ingangsdatum van de Omgevingswet bekend is, kunnen we ook aangeven welke budgetten we nodig hebben om de implementatie succesvol te laten verlopen.

Voor deze ontwikkelingen hebben we de volgende (extra) budgetten nodig:

Ontwikkelingen bestaand beleid	Investering	2024	2025	2026	2027
Voorzieningen		-1.678.000	-1.678.000	-1.678.000	-1.678.000
Gemeentelijk Mobiliteitsplan		0	0	0	0
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs	14.600.000	-1.392.000	-1.392.000	-1.574.000	-506.000
Omgevingswet		-200.000	-200.000	-50.000	0
Subtotaal Ontwikkelingen bestaand beleid	**14.600.000**	**-3.270.000**	**-3.270.000**	**-3.302.000**	**-2.184.000**

Toekomstbestendige voorzieningen
In deze kadernota nemen we de budgetten op die extra nodig zijn om het onderhoud voor wegen, gemeentelijke gebouwen en buitensportaccommodaties om het huidige, met uw raad afgesproken, kwaliteitsniveau te kunnen handhaven.

	2024	2025	2026	2027
Onderhoud wegen	-675.000	-675.000	-675.000	-675.000
- t.l.v. stelpost prijs- en areaalvergroting	92.000	92.000	92.000	92.000
- verlaging budget klein onderhoud	35.000	35.000	35.000	35.000
Storting voorziening wegen ivm rehabilitatie/vervanging	-435.000	-435.000	-435.000	-435.000
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
Onderhoud buitensportaccommodaties	-545.000	-545.000	-545.000	-545.000
Totaal	**-1.678.000**	**-1.678.000**	**-1.678.000**	**-1.678.000**

Er zijn verschillende oorzaken die deze extra budgetten noodzakelijk maken:

- Vanaf 2017 is er geen prijsindexering toegepast bij de voorziening onderhoud wegen. Een groot deel van het bedrag dat extra nodig is voor onderhoud wegen wordt veroorzaakt door prijsindexering. Daarnaast was bekend, dat de dotatie in de voorziening te laag was. We hadden dit willen aanpassen met inzet van structurele inkomsten uit precario. Toen die mogelijkheid wegviel, hebben we dit deels opgevangen met de inzet van € 5 miljoen uit de reserve precario.

- In de oude beheerplannen werkten we tot nu toe met een horizon van 10 jaar. Voor wegen kijken we nu naar een periode van 30 jaar, voor gemeentelijke gebouwen en buitensportaccommodaties gaan we uit van 20 jaar. Daarmee brengen we onze voorzieningen op het juiste niveau. We kiezen voor langere periodes zodat we daarmee grote financiële pieken in het onderhoud over een langere periode kunnen verdelen.
- We hebben de afgelopen jaar veel geïnvesteerd in de buitensportaccommodaties. Onderhoud en vervanging waren tot nu toe niet voldoende financieel afgedekt. Daarom hebben we een apart beheerplan voor buitensportaccommodaties opgesteld. Denk hierbij aan velden, veldverlichting, ballenvangers, afrasteringen en dug-outs. De sportgebouwen zitten in het beheerplan gemeentelijke gebouwen.

We hebben naast de onderhoudsvoorzieningen ook een aantal reserves gevormd, onder andere voor onderhoud wegen en onderhoud civieltechnische kunstwerken. We gaan deze voorzieningen en reserves samenvoegen tot één voorziening. Concreet betekent dat, dat we de voorziening wegen en de reserve rehabilitatie wegen samenvoegen tot één voorziening voor wegen. Voor civieltechnische kunstwerken wordt de voorziening en de reserve eveneens samenvoegen tot één voorziening. Daarvoor gaan we de nota reserves en voorzieningen actualiseren. Een geactualiseerde nota bieden wij u aan vóór de Kadernota 2025.

GMP budget is toereikend
In het investeringsplan 2023-2026 hebben we € 12 miljoen gereserveerd voor de uitvoering van het GMP+. Verder hebben we in de Begroting 2023 € 7 miljoen gereserveerd voor de uitvoering van het maatregelenplan. We beschouwen de huidige opgave en daarbij behorende financiële dekking van het GMP als taakstellend. Aandachtspunt daarbij is wel, dat er geen extra middelen beschikbaar zijn voor nieuwe mobiliteitswensen die niet in het GMP zijn opgenomen.

Extra budget voor realisatie IHP
Onderstaande bedragen komen boven op de reeds beschikbare bedragen in de Begroting 2023.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)	Investering	2024	2025	2026	2027
Stichtingsbudget	6.200.000			-145.000	-290.000
Locatie gebonden kosten - incidenteel	3.800.000	-1.270.000	-1.270.000	-1.260.000	0
Locatie gebonden kosten - structureel	2.600.000	-122.000	-122.000	-122.000	-122.000
Subtotaal IHP	**12.600.000**	**-1.392.000**	**-1.392.000**	**-1.527.000**	**-412.000**
Prijsindexering prijspeil 1 januari 2023	2.000.000			-47.000	-94.000
Inzet stelpost loon- en prijsontwikkeling		122.000	122.000	314.000	506.000
Incidentele dekking (nadere uitwerking in begroting 2024)		1.270.000	1.270.000	1.260.000	0
Totaal IHP	**14.600.000**	**0**	**0**	**0**	**0**

Stichtingskosten
In totaal is € 6,2 miljoen extra investeringsbudget nodig. Dit komt door toenemende stichtingskosten voornamelijk door stijging van bouwkosten en door landelijk bijgestelde uitgangspunten voor Frisse scholen klasse B. De omvang van deze toename is bepaald op basis van het voorlopig ontwerp voor OBC Bemmel, het schetsontwerp voor IKC De Doornick en de doorrekening van het programma van eisen voor IKC Het Sterrenbos. In lijn met de toename bij deze drie scholen is een inschatting gemaakt van het te verwachten tekort bij IKC De Vonkenmorgen. Daarbij komt dat we met name bij IKC Het Sterrenbos (conform raadsbesluit 10 maart 2022) maar ook bij IKC De Vonkenmorgen rekening moeten houden met meer vierkante meters als gevolg van toename van het aantal leerlingen.
In lijn met de Begroting 2023 is ook de indexatie van het stichtingsbudget middels BDB index van prijspeil 1 januari 2022 naar prijspeil 1 januari 2023 meegenomen in het stichtingsbudget.

Locatie gebonden kosten
Bij de vaststelling van het IHP in 2019 zijn alleen de stichtingskosten per project geraamd. De locatie gebonden kosten waren toen niet bekend en zijn daarom destijds niet geraamd. Op dit moment gaan we er vanuit dat de locatie gebonden kosten gemiddeld zo'n 30% van de stichtingskosten zijn. Vooralsnog zijn deze kosten alleen bij OBC Bemmel geraamd. Rekening houdend met deze raming en de inschatting dat de locatie gebonden kosten gemiddeld zo'n 30% van de stichtingskosten bedragen, is er in totaal € 6,4 miljoen extra budget nodig. Hiervan is ongeveer 60% (€ 3,8 miljoen) incidenteel. Het gaat dan met name om de huur van tijdelijke huisvesting. Deze kosten mogen we niet afschrijven, maar mogen we wel incidenteel dekken door de inzet van bijvoorbeeld een reserve. Een deel van de locatie gebonden kosten kunnen we wel afschrijven. Dat is ongeveer 40% (€ 2,6 miljoen).

Extra incidenteel budget voor de Omgevingswet
De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking. De afgelopen jaren is hard gewerkt om aan de minimale eisen te voldoen. In 2024 wordt verder vorm en inhoud gegeven aan het tot stand komen van een Omgevingsplan waardoor inhuur van belang blijft om de lopende ruimtelijke projecten af te ronden zodat de vaste medewerkers zich kunnen richten op het Omgevingsplan. Daarnaast moet het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) worden doorontwikkeld en er moet nog volop worden getraind/geoefend. Ook processen moeten worden gemonitord en waar nodig worden bijgesteld. De transitie van de Omgevingswet loopt tot 1 januari 2030 wat inhoudt dat het implementatietraject nog wel enkele jaren doorloopt.

Wij stellen voor om het benodigde bedrag van € 450.000 over meerdere jaren te verdelen. Dit houdt in voor 2024 € 200.000, 2025 € 200.000 en voor 2026 € 50.000. Voor 2026 en volgende jaren vindt een evaluatiemoment plaats om te bezien of er budget nodig is tot 2030. We doen dit in samenhang met het reguliere budget voor ruimtelijke ontwikkeling. Dit budget omvat o.a. het actueel houden van bestemmingsplannen en zal worden omgezet naar een regulier budget voor het onderhoud aan het omgevingsplan en -programma's en de digitale beschikbaarstelling daarvan.

Ontwikkelingen nieuw beleid

Het is van wezenlijk belang dat onze gemeente een plek is waar inwoners goed kunnen leven, bewegen, waar ze zich verbonden voelen met de kern, andere inwoners ontmoeten en waar nodig voor elkaar zorgen. Dit vraagt om een woonomgeving met voldoende voorzieningen. We vinden het belangrijk dat onze kernen leefbaar zijn en blijven voor huidige en toekomstige generaties. Juist in de kernen moeten alle investeringen en plannen de komende jaren het verschil maken.

Hieronder vindt u de investeringen die we de komende jaren willen doen in de verschillende kernen. Dit zijn investeringen op het vlak van sport en cultuuraccommodaties en investeringen op het vlak van de verduurzaming van onze eigen accommodaties.

Ontwikkelingen nieuw beleid	Investering	2024	2025	2026	2027
In Huissen investeren we in					
een nieuwe multifunctionele accommodatie	12.500.000				-900.000
sportpark De Blauwenburcht	22.000.000				-777.000
een aantal kleinere ontwikkelingen	2.473.000		-53.600	-53.600	-135.200
In Bemmel investeren we in					
Sporthal OBC	2.600.000				-150.000
het centrum van Bemmel	3.000.000		-275.000	-275.000	-275.000
In Haalderen investeren we in					
een multifunctionele accommodatie	1.400.000				-100.000
In verschillende kernen investeren we in					
verduurzaming van gemeentelijke accommodaties	800.000			-44.000	-44.000
Totaal Ontwikkelingen nieuw beleid	**44.773.000**	**0**	**-328.600**	**-372.600**	**-2.381.200**

De hiervoor genoemde investeringsbudgetten zijn een globale inschatting van de verwachte investeringsbedragen. In de komende periode werken we deze verder uit in businesscases. Daarbij kijken we ook nadrukkelijk naar de benodigde capaciteit om tot uitvoering te komen. De opgenomen investeringsbudgetten zijn namelijk nog exclusief de kosten voor de extra personele inzet die noodzakelijk is om nieuwe ambities tot uitvoering te brengen. Naar verwachting bedragen deze kosten, omgerekend naar jaarlijkse kapitaallasten, in totaliteit ongeveer € 25.000 tot 50.000 per jaar. In de begroting 2024 werken we deze kosten nader uit, zodat ze onderdeel uitmaken van de begroting.

In Huissen investeren we in:

- **een nieuwe multifunctionele accommodatie.** Ter realisatie van een MFA in de Onze Lieve Vrouwenkerk loopt er een haalbaarheidsonderzoek. De uitkomsten hiervan worden in oktober 2023 aan de raad voorgelegd. We willen de kerk behouden als markant gebouw met een maatschappelijke functie. Mocht dit onmogelijk blijken dan komen de voormalige gemeentelijke vergaderzalen aan de Langekerkstraat in Huissen als alternatieve locatie in beeld. We hebben overigens al € 1.398.000 in de begroting opgenomen voor een multifunctionele accommodatie in de oude raadszalen. Het budget dat we in deze kadernota op hebben genomen is dus extra.

- **Sportpark De Blauwenburcht.** Op basis van een haalbaarheidsonderzoek naar de sportvoorzieningen in Huissen is het bestaansrecht aangetoond voor het realiseren van een toekomstbestendige, multifunctionele sportaccommodatie bij Sportpark De Blauwenburcht. Deze accommodatie draagt bij aan een hoogwaardig voorzieningenniveau in Huissen. Het OBC in Huissen gaat van deze accommodatie gebruik maken. De accommodaties aan de Kardinaal de Jongstraat (park Rosendael) en ’t Koelhuis kunnen, na het realiseren van het nieuwe MFA, worden afgestoten.
- **een aantal kleinere ontwikkelingen**
    - De wens is om een ontmoetingsruimte te creëren op 't Zand.
    - Verduurzaming van de gymzalen de Abacus en 't Sterrenbos in Huissen.
    - Sporthal De Brink te Huissen gaan we ombouwen zodat daar de turnfaciliteiten van SGS kunnen plaatsvinden. De tijdelijke huisvesting van SGS kan dan worden afgestoten.

In Bemmel investeren we in:

- **Sporthal OBC.** Voor de binnensport willen we een nieuwe sporthal realiseren in Bemmel bij het OBC. Er zijn twee opties. Grondige renovatie en energiezuinig maken van de huidige sporthal die al 40 jaar in gebruik is of de bouw van een sporthal door een specifieke sporthalbouwer die een min of meer kant-en-klaar product levert. Hiervoor reserveren we op dit moment € 6,5 miljoen. Daarvan hebben we in het IHP al € 3,9 miljoen beschikbaar. In deze kadernota nemen we daarom nog € 2,6 miljoen op.
- **het centrum van Bemmel.** We zien daar verschillende uitdagingen. Er is sprake van toenemende leegstand in het centrum van Bemmel. Onze ambitie is om de aantrekkingskracht van het centrum te vergroten. Daarnaast liggen er wensen op het vlak van de sociaal culturele voorzieningen. In 2023 zijn we gestart met het opstellen van het accommodatieplan Bemmel. We gaan onderzoeken of we deze ontwikkelingen bij elkaar kunnen brengen en we reserveren middelen om dit ook daadwerkelijk te kunnen realiseren.

In Haalderen is het de wens om de accommodaties van TC Haalderen, voetbalvereniging Haalderen en dorpshuis De Tichel samen te voegen op basis van de Open Club gedachte op het terrein van voetbalvereniging Havo. Op deze wijze komen bewegen, sporten en ontmoeten samen. In het vierde kwartaal 2023 verwachten we dat het uitvoeringsplan MFA Haalderen gereed is, zodat besluitvorming in het eerste kwartaal 2024 in uw raad kan plaatsvinden.

In Gendt gaan we SKC De Leemhof uitbreiden en verduurzamen. In 2024 ronden we dit af. De investering wordt volledig gedekt door het afstoten van de bibliotheek en villa Ganita.
In 2023 gaan we van start met de verduurzaming van sportpark Walburgen. Deze geplande investering maakt al onderdeel uit van de meerjarenbegroting.

In Doornenburg starten we in 2024 met het opstellen van het accommodatieplan. We nemen in deze kadernota budget op voor het verduurzamen en toegankelijk maken van het Ontmoetingscentrum.

Ook in Angeren wordt in 2024 een accommodatieplan opgesteld en **v**erduurzamen we het bestaande dorpshuis. In 2023 wordt de herinrichting van sportpark De Poel afgerond ten behoeve van de voetbal- en de handbalvereniging.

Dekkingsmaatregelen

Investeren in de kracht van de Lingewaardse samenleving
De te realiseren multifunctionele accommodaties en de sportaccommodaties in de verschillende kernen van onze gemeente alsmede de investeringen in scholen en het onderhoud van de openbare ruimte brengen ons natuurlijk ook tot de vraag hoe we dit willen gaan betalen. Het investeren in de kracht van de samenleving gaat niet samen met bezuinigingen op bestaande onderhoudsniveaus van de buitenruimte, de gemeentelijke accommodaties en de sportaccommodaties. Dat geldt ook voor de ondersteuning van verschillende sportverenigingen, culturele instellingen en initiatieven in het sociaal domein. We hebben hierna de voorstellen opgenomen waarmee in ieder geval een groot deel van onze ambities kan worden betaald en de (financiële) gevolgen zo gelijkmatig mogelijk over onze inwoners worden verdeeld.

Beperkte verhoging van de OZB
We verhogen in de periode 2024-2027 de OZB jaarlijks met 1,5%. Dat zorgt voor een extra opbrengst in 2027 van iets meer dan € 800.000. Daarbij hoort een kanttekening: de afgelopen jaren hebben we de gemeentelijke belastingtarieven steeds aangepast op basis van de prijsindex in de circulaires van het gemeentefonds. Dat percentage schommelde veelal rond de 2%. Vanwege de hoge inflatiecijfers in de afgelopen maanden, zou de prijsindex wel eens veel hoger uit kunnen vallen dan we gewend zijn. We gaan er bij het opstellen van de Begroting 2024 niet standaard van uit, dat we de OZB verhogen met de prijsindex + 1,5%. We zullen goed kijken met welk percentage de OZB kan worden verhoogd.

Kostendekkende toeristenbelasting
Op dit moment dekken de inkomsten uit toeristenbelasting niet de kosten die we maken. Een kostendekkend tarief bedraagt € 1,67. In drie stappen willen we het tarief verhogen: in 2025 verhogen we het tarief naar € 1,25 per persoon per overnachting, in 2026 naar € 1,50 en in 2027 zetten we de laatste stap naar 100% kostendekking. De verhoging van de toeristenbelasting leidt vanaf 2027 tot € 67.000 meer opbrengst. Vanzelfsprekend treden we hiervoor in overleg met de ondernemers uit de toeristische sector.

Invoeren verblijfsbelasting
Bij de behandeling van het beleidsplan huisvesting arbeidsmigranten in mei 2022 heeft de raad bij motie verzocht om een onderzoek naar de invoering van een verblijfsbelasting. Bij de behandeling van de belastingverordeningen 2023 is een amendement aangenomen waarin de raad aangeeft voor 1 juli 2023 een verblijfsbelasting te willen invoeren. Middels een informatienota zullen wij u nog informeren over de reden waarom het op dit moment nog niet opportuun is deze belasting in te voeren. Door iets meer tijd te nemen kunnen we een goede afweging maken welk instrument het beste past bij het doel om exploitanten van huisvesting voor internationale medewerkers een bijdrage te laten leveren in de kosten voor uitwerking en uitvoering van het beleid. Vanaf 2026 verwachten we een opbrengst van 100.000 euro te kunnen toevoegen aan het saldo van de meerjarenbegroting.

Analyse bestaande budgetten
Op basis van de jaarrekening 2022 is kritisch bekeken welke budgetten al een aantal jaren een onderschrijding laten zien. Een tweetal posten worden in de begroting 2024 bijgesteld:

- *Hogere opbrengst bouwleges en lagere kosten ODRA.*
  De afgelopen jaren is sprake van én een hogere opbrengst bouwleges én lagere kosten ODRA, per saldo € 1 miljoen. Hoewel de financiële gevolgen van invoering van de Omgevingswet nog niet voldoende in beeld zijn, vinden we het verantwoord om de kosten ODRA structureel te verlagen met € 50.000 en de opbrengst bouwleges structureel te verhogen met € 200.000 in 2024 en 2025. Daarna houden we op begrotingsbasis rekening met € 300.000 hogere bouwleges.

- *Aanpassing WMO-budget.*
  Doordat we investeren in het voorliggend veld, verwachten we dat minder maatwerkvoorzieningen nodig zijn. We verlagen het WMO-budget vanaf 2024 structureel met € 250.000.

Inzet reservepositie
Binnen de gemeentelijke begroting zijn een aantal reserves gevormd. Deze dienen ter afdekking van mogelijke risico's of verplichtingen. Onze reservepositie is hoger dan in ons beleid is vastgelegd. Een deel van onze reservepositie zetten we in om een exploitatiereserve te vormen. Vanuit deze reserve kunnen we gedurende een langere periode een substantiële en structurele bijdrage leveren aan het saldo van de meerjarenbegroting. Vanuit de algemene reserve, de reserve grondexploitatie en het rekeningresultaat 2022 wordt een exploitatiereserve van € 15 miljoen gevormd. Over een periode van 20 jaar levert dit € 750.000 aan investeringsruimte op. Wellicht ten overvloede is het ook goed ons te realiseren dat over 20 jaar deze dekking niet meer beschikbaar is, tenzij we in staat zijn om nieuwe bronnen aan te boren waarmee de exploitatiereserve opnieuw kan worden gevuld.

De € 15 miljoen exploitatiereserve wordt als volgt gevormd:
- Algemene reserve: op dit moment bedraagt onze algemene reserve € 24,4 miljoen. In ons beleid is vastgelegd dat onze algemene reserve minimaal onze risico's moet afdekken (weerstandsratio 1). In de periode 2016-2023 hadden we gemiddeld een risicopositie van 7,5 miljoen en gemiddeld een weerstandsratio van 3. Van de algemene reserve voegen we € 9,4 miljoen toe aan de exploitatie-reserve. Daarmee resteert € 15 miljoen in de algemene reserve, een weerstandsvermogen van ruim 2.
- Reserve grondexploitatie Eind 2022 zat er € 8,5 miljoen in deze reserve. De risico’s van lopende grondexploitaties zijn afgedekt door middel van (verlies)voorzieningen. De reserve grondexploitaties is daarvoor dan ook niet nodig. De reserve wordt wel ingezet om dat deel van de kosten die wij maken in het kader van faciliterend grondbeleid en die we niet kunnen doorbelasten af te dekken. Uit de reserve grondexploitatie wordt € 3,5 miljoen overgeheveld naar de exploitatiereserve.
- Inzet rekeningresultaat 2022: Van het voordelig resultaat van de jaarrekening 2022 wordt € 2,1 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve. In bovenstaande uiteenzetting van de algemene reserve is daarmee nog geen rekening gehouden. Dit bedrag zal aan de exploitatiereserve worden toegevoegd.

Bij Ontwikkelingen bestaand beleid gaven we al aan dat we u vóór de Kadernota 2025 een geactualiseerde nota reserves en voorzieningen aanbieden. Bij die actualisatie wordt onderzocht in hoeverre een aantal bestemmingsreserves nog kunnen worden overgeheveld naar de exploitatiereserve. Het financiële effect daarvan op het saldo meerjarenbegroting verwerken we in de loop van 2024 via één van de p&c-documenten.

Dekking locatie gebonden kosten IHP
Bij Ontwikkelingen bestaand beleid gaven we al aan, hoe we de locatie gebonden kosten IHP dekken. Het deel dat structureel is brengen we ten laste van de stelpost loon- en prijsontwikkeling. In de begroting 2024 zullen we een voorstel opnemen voor de incidentele dekking van het eveneens incidentele deel van de locatie gebonden kosten.

Nieuw saldo meerjarenbegroting

Vanuit het genoemde saldo meerjarenbegroting in het hoofdstuk 'huidige financiële situatie' zijn de hiervoor beschreven ontwikkelingen verwerkt:

- Ontwikkelingen bestaand beleid;
- Ontwikkelingen van nieuw beleid voortkomend uit coalitieakkoord;
- Maatregelen ter dekking van deze ontwikkelingen.

Na verwerking van deze punten ziet het saldo meerjarenbegroting er als volgt uit:

MEERJARENBEGROTING 2023-2027	Investering	2024	2025	2026	2027
Saldo MJB		432.600	449.900	-988.100	-1.786.100
Ontwikkelingen bestaand beleid					
Voorzieningen		-1.678.000	-1.678.000	-1.678.000	-1.678.000
Gemeentelijk Mobiliteitsplan		0	0	0	0
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs	14.600.000	-1.392.000	-1.392.000	-1.574.000	-506.000
Omgevingswet		-200.000	-200.000	-50.000	
Subtotaal Ontwikkelingen bestaand beleid	**14.600.000**	**-3.270.000**	**-3.270.000**	**-3.302.000**	**-2.184.000**
Ontwikkelingen nieuw beleid					
Investeringen in					
* Huissen	36.973.000	0	-53.600	-53.600	-1.812.200
* Bemmel	5.600.000	0	-275.000	-275.000	-425.000
* Haalderen	1.400.000	0	0	0	-100.000
* diverse kernen	800.000	0	0	-44.000	-44.000
Subtotaal Ontwikkelingen nieuw beleid	**44.773.000**	**0**	**-328.600**	**-372.600**	**-2.381.200**
Dekkingsplan					
Onroerend zaakbelasting		198.000	399.000	603.000	811.000
Toeristenbelasting		0	25.000	50.000	67.000
Verblijfsbelasting		0	0	100.000	100.000
Kosten ODRA		50.000	50.000	50.000	50.000
Bouwleges		200.000	200.000	300.000	300.000
WMO-budget		250.000	250.000	250.000	250.000
Inzet exploitatiereserve		750.000	750.000	750.000	750.000
Inzet stelpost prijsontwikkeling t.b.v. IHP		122.000	122.000	314.000	506.000
Incidentele dekking in begr. 2024 locatie gebonden kosten IHP		1.270.000	1.270.000	1.260.000	
Incidentele dekking in begr. 2024 omgevingswet		200.000	200.000	50.000	
Subtotaal Dekkingsplan	**0**	**3.040.000**	**3.266.000**	**3.727.000**	**2.834.000**
Saldo meerjarenbegroting 2024-2027	**59.373.000**	**202.600**	**117.300**	**-935.700**	**-3.517.300**

Stelpost loon- en prijsontwikkeling

In de Kaderbrief 2023 informeerden we u over verwachte forse prijsstijgingen. Het extra geld dat we daarvoor in de Meicirculaire 2022 kregen hebben we gereserveerd in de stelpost loon- en prijsontwikkeling. Op 26 januari 2023 hebben we u via een informatienota geïnformeerd over de wijze waarop we u op de hoogte houden over het verloop van de stelpost. Daarin hebben we onder andere aangegeven dat we u tweemaal per jaar informeren over het verloop van de stelpost (stand per 31 mei en 31 oktober). In deze kadernota hebben we de stand van de stelpost per 1 mei opgenomen. We verwachten dat de stand per 31 mei niet veel zal afwijken en sturen u dan ook geen aparte informatienota.

Het structurele effect van de prijsstijgingen is aanzienlijk
Het verloop van de stelpost loon- en prijsontwikkeling hebben we in onderstaande tabel voor u inzichtelijk gemaakt voor de periode 2023-2027. Daarbij plaatsen we de volgende kanttekeningen:

- We zijn ervan uitgegaan dat in 2027 eenzelfde bedrag voor loon- en prijsontwikkeling beschikbaar is als in 2026. Dit bedrag gaat nog wijzigen. We verwachten hierover meer duidelijkheid in de Meicirculaire 2023.
- Voor reguliere prijsindexering van bestaande budgetten reserveren we jaarlijks € 1 miljoen. In de Begroting 2024 actualiseren we alle bestaande budgetten. Dat doen we op basis van overeenkomsten/contracten. We kunnen nu niet met zekerheid aangegeven dat het hiervoor gereserveerde bedrag toereikend is.
- We hebben een inschatting gemaakt van het extra budget dat we in Meicirculaire 2023 ontvangen voor loon- en prijsontwikkeling. In de Begroting 2024 kunnen we de juiste bedragen uit de circulaire opnemen.
- We dekken de prijsontwikkeling van het IHP (integraal huisvestingsplan onderwijs) vanuit de stelpost. Bij Actualisatie bestaand beleid lichten we dit verder toe.
- In 2027 is het nog beschikbare budget in de stelpost nog € 1,2 miljoen. Nog niet alle prijsstijgingen zijn in beeld. Zo verwachten we nog voor ongeveer € 700.000 aan hogere energiekosten. Inzet van deze stelpost voor andere zaken dan loon- en prijsontwikkeling is dan ook niet vanzelfsprekend. Zoals al aangegeven is dat op basis van de informatie die we op 1 mei 2023 hebben. We mogen ervan uitgaan, dat we in de komende circulaires van het gemeentefonds aanvullend budget voor loon- en prijsontwikkeling ontvangen. We weten echter niet zeker of dat voldoende zal zijn om de structurele effecten volledig op te vangen. Daarom zullen we een eventueel restant van de stelpost in een bepaald jaar steeds overhevelen naar een volgend begrotingsjaar.

LOON- EN PRIJSONTWIKKELING	2023	2024	2025	2026	2027
Begroting 2023	3.109.000	6.178.000	8.911.000	5.220.000	5.220.000
Reguliere stelpost prijs- en areaalvergroting		-1.000.000	-2.000.000	-3.000.000	-4.000.000
Budgetoverheveling 2022	1.921.000				
Septembercirculaire 2022				1.873.000	
Verwachte LPO in meicirculaire 2023	788.000	1.436.000	2.096.000	2.462.000	2.552.000
Totaal stelpost loon- en prijsontwikkeling	**5.818.000**	**6.614.000**	**9.007.000**	**6.555.000**	**3.772.000**
Subsidies Rijnstad, MEE en SWL	45.100	35.000	35.000	35.000	35.000
Hulp bij huishouden en was- en strijkservice	87.600	87.600	87.600	87.600	87.600
Vervoersvoorzieningen WMO, BVO-DRAN en rolstoelen	123.200	118.900	54.900	123.100	355.600
MGR sociaal domein: gewijzigde BGR 2023 en MJB 2024-2027	321.900	470.500	494.500	515.000	329.100
Loon-en prijsindexering 2023 en 2024 VGGM	276.000	550.000	550.000	550.000	550.000
CAO 2023	685.000	685.000	685.000	685.000	685.000
Actualisatie bestaand beleid: IHP		122.000	122.000	314.000	506.000
Totaal onttrekkingen stelpost loon- en prijsontwikkeling	**1.538.700**	**2.069.000**	**2.029.000**	**2.309.700**	**2.548.200**
Saldo stelpost loon- en prijsontwikkeling	**4.279.300**	**4.545.000**	**6.978.000**	**4.245.300**	**1.223.800**

Gemeente Lingewaard
Kinkelenburglaan 6
6681 BJ Bemmel
(026) 326 01 11

www.lingewaard.nl